

Που οδηγεί η συμφωνία Ισραήλ–Hamas;

Μετά από 30 μήνες και 10 ημέρες ως πρωθυπουργός, ο Netanyahu κατέρριψε τη φήμη του πολιτικού που «λέει αλλά δεν πράττει». Τα συναισθήματα στο Ισραήλ είναι ανάμικτα. Οι Εβραίοι ακτιβιστές φυσικά πανηγυρίζουν, ωστόσο η αντιπολίτευση καθώς και κάποια μέλη της κυβέρνησης συνασπισμού έκαναν λόγο για λάθος κίνηση, που θα επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις στην ασφάλεια της χώρας. Ο ίδιος Ισραηλινός πρωθυπουργός τόνισε ότι «είναι η καλύτερη συμφωνία, που θα μπορούσαμε να έχουμε με δεδομένη την αναταραχή στην περιοχή». Στο ίδιο μήκος κύματος κυμάνθηκαν και οι δηλώσεις του Ισραηλινού υπουργού Άμυνας Ehud Barak, ο οποίος μεταξύ άλλων υποστήριξε ότι «ήταν ένα μεγάλο βήμα για να φέρουμε πίσω τον Gilad». Αντίθετα, ο υπουργός Εθνικών Υποδομών, Uzi Landau, ο οποίος ήταν ένα από τα τρία μέλη του υπουργικού συμβουλίου που δεν υποστήριξαν την πρόταση του Netanyahu, δήλωσε: «Η απελευθέρωση των 'τρομοκρατών' δίνει κίνητρο για περαιτέρω απαγωγές Ισραηλινών στρατιωτών. Είναι μια μεγάλη νίκη της Hamas». Παρόμοια ήταν και η τοποθέτηση της αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης και ηγέτιδας του κόμματος Kadima, Tzipi Livni, η οποία δήλωσε χαρακτηριστικά ότι «η απελευθέρωση 'τρομοκρατών' από τις ισραηλινές φυλακές ήταν μια κίνηση που θα επιφέρει προβλήματα ασφάλειας». Θέλοντας έτσι να επισημάνει ότι μετά την απελευθέρωση του Gilad Schalit, η κατάσταση ασφάλειας θα επιδεινωθεί, καθώς αρκετοί από τους αποφυλακισθέντες Παλαιστίνιους θα επανενταχθούν σε τρομοκρατικές οργανώσεις και θα αναλάβουν ενεργό ρόλο κατά του Ισραήλ.

Άραγε ποιες εξελίξεις θα πρέπει να αναμένουμε μετά τη συμφωνία του Ισραήλ με τη Hamas για την απελευθέρωση του Ισραηλινού δεκανέα Gilad Schalit και των 1.027 κρατούμενων Παλαιστίνιων,[1] με τη διαμεσολάβηση του Κάιρου;

Είτε εξετάσουμε την εν λόγω συμφωνία από την πλευρά της κυβέρνησης είτε από την πλευρά της αντιπολίτευσης, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι ήδη έχουν προκύψει νέα δεδομένα αναφορικά με την πορεία του «παλαιστινιακού προβλήματος», αλλά και με τις μελλοντικές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή. Οι απαισιόδοξοι κάνουν λόγο για επιδείνωση της περιφερειακής κατάστασης ασφάλειας, μετά την αποφυλάκιση των Παλαιστίνιων. Αντίθετα, οι πιο αισιόδοξοι εκτιμούν ότι η συμφωνία Ισραήλ-Hamas θα οδηγήσει σε μια σειρά εξελίξεων, που πιθανόν να σηματοδοτήσουν την αλλαγή του τοπίου, βελτιώνοντας την περιφερειακή κατάσταση ασφάλειας και φέρνοντας στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους.

Αφήνοντας την απαισιόδοξη οπτική γωνία, η οποία αν επιβεβαιωθεί απλά θα συντηρήσει το ήδη συγκρουσιακό κλίμα που επικρατεί στην περιοχή, και ακολουθώντας την πιθανή αισιόδοξη προοπτική, ας εξετάσουμε «τι σημαίνει αυτή η συμφωνία για τους κύριους δρώντες»:

- ✓ Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Benjamin Netanyahu, ικανοποιώντας τους Ισραηλινούς ακτιβιστές και «βεβαιώνοντας» την εβραϊκή κοινωνία ότι εκτός από λόγια μπορεί να προχωρήσει και σε έργα, αναμένεται να αυξήσει τις πιθανότητες της πολιτικής του επιβίωσης. Επιπρόσθετα, αναμένει αμερικανικές πιέσεις προκειμένου να διατηρήσει το θετικό κλίμα που δημιουργήθηκε και το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε βελτίωση των ισραηλινο-παλαιστινιακών σχέσεων. Αντίθετα, στο εσωτερικό αναμένει έντονες αντιδράσεις και απαιτείται να χειρισθεί δεξιοτεχνικά το θέμα των εποικισμών στα παλαιστινιακά εδάφη.
- ✓ Σαφώς, το Κάιρο κερδίζει αρκετούς πόντους τουλάχιστον σε περιφερειακό επίπεδο, αφού με τη διαμεσολάβησή του στη συμφωνία Ισραήλ-Hamas εμφανίζεται ως

- σταθεροποιητική δύναμη στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής γενικότερα. Επίσης, ικανοποιεί κατά κάποιο τρόπο τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, που έκανε λόγο για επανεξέταση της ειρηνευτικής συμφωνίας Ισραήλ-Αιγύπτου και ταυτόχρονα αποσπά μέρος της προσοχής των Αιγύπτων διαδηλωτών.
- ✓ Μεταξύ Καΐρου και Τελ Αβίβ δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για αποκατάσταση ως ένα βαθμό της ρήξης που είχε επέλθει πρόσφατα στις σχέσεις των δύο χωρών. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως αντίβαρο στις επιδιώξεις της Άγκυρας, που αποσκοπεί αφενός στην περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων της με το Κάιρο και αφετέρου στη δημιουργία συγκρουσιακής σχέσης μεταξύ Καΐρου και Τελ Αβίβ. Επίσης, φαίνεται να δημιουργείται πρόβλημα και στην εφαρμογή του τουρκικού σχεδίου πατρωνίας των Παλαιστινίων και ιδιαίτερα της Hamas στη Λωρίδα της Γάζας. Συνεπώς, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις περιορισμού των επιδιώξεων της Τουρκίας σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι προφανές ότι η Άγκυρα αφενός βρέθηκε έξω από τις εξελίξεις και ότι αφετέρου αναζητά επείγοντως νέο ρόλο στην έκβαση του «παλαιστινιακού». Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και από τις δηλώσεις του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών Ahmet Davutoğlu, ο οποίος μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας υπογράμμισε ότι «η Τουρκία πραγματοποίησε στο παρελθόν ορισμένες άμεσες ή έμμεσες επαφές με τη Hamas και το Ισραήλ, για να πετύχει την απελευθέρωση του Ισραηλινού στρατιώτη» και ότι «ο εξόριστος στη Δαμασκό πολιτικός ηγέτης της Hamas, Khaled Meshaal, του τηλεφώνησε για να τον ενημερώσει».
 - ✓ Σε κάθε περίπτωση, η Hamas, που ευχαρίστησε το νέο Αιγύπτιο αρχηγό πληροφοριών στρατηγό Murad Mowafi για τη διαμεσολάβησή του, δικαιούται να πανηγυρίζει και να θεωρεί τη συμφωνία ως μια μεγάλη νίκη. Η παλαιστινιακή οργάνωση, εφόσον εκμεταλλευθεί την ευκαιρία που της παρουσιάζεται, μπορεί να λειτουργήσει βραχυ-μεσοπρόθεσμα ως «ισότιμος και νόμιμος» παίχτης τόσο στα ενδο-παλαιστινιακά θέματα, όσο και στις διαπραγματεύσεις που πιθανόν θα ακολουθήσουν και θα αφορούν στη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Η απελευθέρωση των εκατοντάδων κρατούμενων Παλαιστίνιων, που καταλογίζεται ως δική της επιτυχία, είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσει αύξηση της δημοτικότητάς της όχι μόνο στη Λωρίδα της Γάζας, αλλά και στη Δυτική Όχθη. Επομένως, ο Ismail Haniya – πρωθυπουργός στη Λωρίδα της Γάζας από τις εκλογές του 2006- μεγαθύνει το πολιτικό του ανάστημα έναντι του Mahmoud Abbas και θέτει σοβαρή υποψηφιότητα για τις μελλοντικές εκλογές στα παλαιστινιακά εδάφη. Όσο για τον πολιτικό ηγέτη της Hamas, Khaled Meshaal, λόγω των εξελίξεων στη Συρία και των διπλωματικών επιτυχιών της Αιγύπτου, δεν αποκλείεται να τον δούμε να «μετακομίζει» από τη Δαμασκό στο Κάιρο, γεγονός που θα αποδυναμώσει το «σιιπικό άξονα» και θα αυξήσει το κύρος και το ρόλο της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.
 - ✓ Στη Δυτική Όχθη, ο Παλαιστίνιος πρόεδρος Mahmoud Abbas αντιλαμβάνεται την αλλαγή των δεδομένων και γνωρίζει ότι μάλλον θα πρέπει να «φρενάρει» προς το παρόν την πρωτοβουλία της μονομερούς αναγνώρισης του παλαιστινιακού κράτους και να χαμηλώσει τους τόνους αναφορικά με την εποικιστική δραστηριότητα των Ισραηλινών στην ανατολική Ιερουσαλήμ και τη Δυτική Όχθη, καθώς δημιουργούνται οι προϋποθέσεις έναρξης νέων ειρηνευτικών συνομιλιών.
 - ✓ Από την άλλη μεριά του Ατλαντικού, η Ουάσιγκτον εμφανίζεται αισιόδοξη –ως συνήθως- και κάνει λόγο για πιθανή έναρξη ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων, προτείνοντας μαζί με το «ατελέσφορο» Κουαρτέτο (ΟΗΕ, ΗΠΑ, ΕΕ, Ρωσία) μια μεταξύ τους προκαταρκτική συνάντηση στις 23 ή 26 Οκτωβρίου στην Ιορδανία. Το State Department δεν θα διστάσει να «υποδείξει» στο Netanyahu ότι η εποικιστική δραστηριότητα των Ισραηλινών στα παλαιστινιακά εδάφη θα πρέπει να παγώσει, προκειμένου μα μην торπιλισθεί η μέχρι στιγμής ευοίωνη έκβαση του «παλαιστινιακού».

Είναι γεγονός ότι το «παλαιστινιακό» βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη φάση και ότι οι εξελίξεις που θα ακολουθήσουν στην περιοχή εξαρτώνται πρωτίστως από τη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων πλευρών. Με δεδομένη την ανησυχία του Ισραήλ για τη μετά την αραβική άνοιξη εποχή και αν πράγματι υφίσταται η πολιτική βούληση από το σύνολο των εμπλεκόμενων, τότε δεν είναι απίθανο τους επόμενους μήνες οι δύο πλευρές να καταλήξουν σε μια σειρά ειρηνευτικών συνομιλιών με αντικείμενο τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Μια εξέλιξη που δεν αφήνει αδιάφορη την Αθήνα, όχι μόνο για λόγους περιφερειακής

ασφάλειας και διατήρησης της παραδοσιακής ελληνο-αραβικής φιλίας, αλλά και για έναν ακόμη σημαντικό λόγο: «την υποβάθμιση του ρόλου της Άγκυρας από τις εξελίξεις στην ανατολική Μεσόγειο». Στην παρούσα φάση, ένα από τα θέματα που ανησυχούν την Αθήνα είναι μια πιθανή διμερής συμφωνία οριοθέτησης των ΑΟΖ Τουρκίας και Αιγύπτου, η οποία μπορεί να μην είναι σύμφωνη με τη Διεθνή Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, όμως θα δημιουργήσει επιπρόσθετα προβλήματα. Όσο το Τελ Αβίβ κατορθώνει να συνεργάζεται με το Κάιρο και τους Παλαιστίνιους και όσο η Αθήνα διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με τους Αιγύπτιους, τόσο θα υποβαθμίζεται και ο ρόλος της Άγκυρας στην ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή γενικότερα. Ήδη, στις 12 Οκτωβρίου, ο υπουργός Εξωτερικών Σταύρος Λαμπρινίδης συναντήθηκε στο Κάιρο με τον Αιγύπτιο ομόλογό του Mohamed Kamel Amr, ο οποίος τον διαβεβαίωσε ότι «η χώρα του θα τηρήσει όλες τις συμφωνίες που έχει υπογράψει, συμπεριλαμβανομένης της οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Κύπρο, αλλά και των ελληνικών επενδύσεων στην Αίγυπτο».

[1] Σε πρώτη φάση, θα αποφυλακισθούν 450 Παλαιστίνιοι, εκ των οποίων οι 280 είχαν καταδικασθεί σε ισόβια. Το Ισραήλ συμφώνησε να απελευθερώσει 96 Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη και 14 στην ανατολική Ιερουσαλήμ. Επιπρόσθετα, 203 Παλαιστίνιοι από τη Δυτική Όχθη θα μεταφερθούν στη Λωρίδα της Γάζας και 40 σε άλλες χώρες, ενώ 131 κρατούμενοι θα επιστρέψουν στη Λωρίδα της Γάζας.

Γιαννακόπουλος Βασίλης
geostrategical@yahoo.gr